

Mälardalsområdets Forskarskola i  
Vårdvetenskap (MoF-V)  
Chris Bengtsson, Samordnare

**FORSKNINGSPROJEKT för PRESUMTIVA DOKTORANDER** att söka inför erbjudande om studieplats i Mälardalsområdets Forskarskola i Vårdvetenskap (MoF-V) och antagning som doktorand med start 1 december, 2023.

**Huvudhandledare:** Pernilla Åsenlöf, Professor i fysioterapi  
Pernilla.asenlof@neuro.uu.se  
070-456 28 31

**Projekttitel:** **Karaktärisering och prediktion av utvecklingsvägar för psykisk hälsa hos unga: ett multimodalt angreppssätt**

### **Sammanfattning doktorandprojekt** (*max 1 sida*)

#### **Bakgrund**

I Sverige och västvärlden publiceras alarmerande rapporter om att den psykiska ohälsan ökar bland unga, och att kvinnor är särskilt drabbade. Brister i begreppsdefinitioner och mätmetoder gör dock att aktuella siffror är svåra att förstå innebörden av och därmed kan ifrågasättas. Ungas livsstil, särskilt hälsorelaterade beteenden, har lyfts fram som betydelsefullt för den psykiska hälsan. Det saknas dock framåtsyftande, longitudinella studier som klargör om livsstilsbeteenden kan förutsäga vem som ligger i riskzonen och vem som är skyddad från framtida psykisk ohälsa. Det föreslagna doktorandprojektets övergripande mål är att utmana och utveckla vår samtida förståelse, mätning och förutsägelse av psykisk hälsa bland unga i Sverige.

#### **Syfte/Frågeställningar**

Projektet tar sig an frågeställningar rörande (1) identifiering och karaktärisering av utvecklingsvägar över tid avseende depression och ångest hos unga mellan 15 och 29 år (2) i vilken utsträckning ungas livsstil kan förutsäga utvecklingsvägar för ångest och depression över tid, (3) i vilken utsträckning etablerade mätinstrument

reflekterar unga individers erfarenheter av psykisk ohälsa samt (4) variationer i unga individers uppfattning och erfarenheter av psykisk ohälsa i relation till livsstil.

### **Metoder**

En prospektiv, kohortstudie över två år ligger till grund för delstudie 1 och 2. Ett slumpmässigt urval av 1500 unga individer, stratifierat för ålder och kön, rekryteras från befolkningsregistret. Via en för studien utvecklad smartphone-applikation "UPIC" (Ungas Psykiska Hälsa i Centrum) samlas självrapporterade data om psykisk (o)hälsa och livsstil in vid studiestart samt efter ett respektive två år. Därtill samlas data in via dagliga registreringar under en månad med metoden ekologisk momentan bedömning (EMA) vid sammanlagt fyra tillfällen. Sensor-baserade data från smarta telefoner samt registerdata kompletterar den själv-rapporterade data. Delstudie 3 är en metodstudie där två intervjutekniker kombineras; unga individer ombeds att "tänka högt" samtidigt som de besvarar ett frågeformulär om ångest/depression i närvaro av en intervjuare. Direkt efteråt genomförs en "kognitiv intervju" avseende uppfattningar erfarenheter i relation till frågorna i formulären. Ett ändamålsenligt urval av 40-50 unga individer eftersträvas. Delstudie 4 avser en fenomenografisk intervjustudie där 20-30 informanter beräknas ge tillräcklig djup och bredd i data för att dra slutsatser om hur ungas uppfattningar och erfarenheter av psykisk ohälsa varierar.

### **Planerade studier**

Projektet löper under en femårsperiod och inkluderar fyra delstudier i enlighet med de frågeställningar och planerade som beskrivs ovan. Studierna genomförs i en tvärvetenskaplig forskargrupp med flera hälsoprofessioner representerade tillsammans med forskare inom psykiatri, psykologi, sociologi och digital mediavetenskap. Planering och genomförande av projektet sker i nära samverkan med forskningspartners och representanter för målgruppen unga individer mellan 15 och 29 år.

### **Betydelse**

Projektet tar sig an ett angeläget samhällsproblem. Behovet att förstå hur psykisk ohälsa hos unga kan förklaras och förebyggas är uttalat. Det är av stor vikt att inte i onödan patologisera och medikalisera psykisk ohälsa om den ej är förknippad med risken att utveckla psykiatrisk sjukdom. Samtidigt som det är viktigt att kunna förutsäga vilka personer med psykiska besvär som löper risk att drabbas av allvarliga, vårdkrävande psykiatriska tillstånd. Projektet angriper dessa frågor från ett interdisciplinärt, transteoretiskt och multimetodologiskt perspektiv, väl i linje med forskningsområdet vårdvetenskap. Projektet förväntas bidra med samhällsviktig, fördjupad kunskap om relationen mellan psykisk (o)hälsa och livsstil. Sådan kunskap kan bidra till utveckling av insatser som främjar psykisk hälsa och förebygger psykisk ohälsa hos unga.